

BO'LAJAK TARBIIYACHILARNING KREATIV KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH

Ziyayeva Umida

Maktabgacha ta'lim pedagogikasi va psixologiyasi kafedrası o'qituvchisi

MAQOLA HAQIDA	ANNOTATSIYA
<p>Qabul qilindi: 24-dekabr 2024-yil Tasdiqlandi: 26-dekabr 2024-yil Jurnal soni: 13 Maqola raqami: 91 DOI: https://doi.org/10.54613/ku.v13i.1102</p>	<p>Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkiloti pedagoglarini kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Kreativlik pedagogik jarayonda sub'ekt va ob'ekt o'rtasidagi munosabat sifatida gavalanshi, kreativlikning psixologik ko'rinishida faoliyatning mexanik tarzidagi jarayoni namoyon bo'lishi, maktabgacha ta'lim pedagoglarida o'z faoliyatini mustaqil tashkil qilish sifatini shakllantirish, ularni mustaqil izlanish va o'quv materiallari mohiyatini tushunishga yo'naltirilgan vaziyatlarni hosil qilish yo'llari yoritilgan.</p>
<p>KALIT SO'ZLAR/ КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА/ KEYWORDS</p>	
<p>moslashtirish, kreativlik, sub'ekt va ob'ekt, pedagogik jarayonlar, ilmiy ijod, ijodiy jarayon, tanlov erkinligi, ma'naviyat, o'quv materiallari.</p>	

Kirish. Hayotimizning barcha sohalarida amalga oshirilayotgan keng ko'lamlı islohatlarimizning samaradorligi avvalo xalq ma'naviyatining tiklanishi, boy tarixiy merosimizning chuqur o'rganilishi, an'ana va urf - odatlarimizning saqlanishi, madaniyat va san'at, fan-ta'lim rivoji, eng muhimi jamiyat tafakkurining o'zgarishi va yuksalishi bilan uzviy bog'liqdir.

Zamonaviy ta'lim tizimi dunyo miqyosida yangi o'zgarishlarni boshidan kechirmoqda. Bu o'zgarishlar, ayniqsa, pedagogik metodlar, ta'lim texnologiyalari va o'quv jarayonlarining yangilanishiga aloqador. Bolalar bilan ishlashda tarbiyachilarning kreativ kompetensiyalari ahamiyat kasb etmoqda. Kreativlik moddiy ijodiy faoliyatni anglatadi, balki tarbiyachilarning pedagogik jarayonlarga innovatsion ishlab chiqarishlarini qo'llashga yordam beradi. Kreativ kompetensiyalar tarbiyachilarning yangi g'oyalarni rivojlantirish, ijodiy hal qilish va bolalar ta'lim jarayonida mustahkam muammolarni hal etishga erishiladi.

Bugungi kunda oliy ta'lim tizimida o'quv axborotlarining mazmuni muntazam o'zgarimoqda va yangilanmoqda. Uning mazmuni negizida ilm-fan mantiqi emas, balki pedagogik jarayon sub'ektlarining umumta'limiy, shaxsiy-kasbiy vazifalarini yechishga oid bilimlar namoyon bo'lishi lozim.

Bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarda o'z faoliyatini mustaqil tashkil qilish sifatini shakllantirish, ularni mustaqil izlanish va o'quv materiallari mohiyatini tushunishga yo'naltirilgan vaziyatlarni hosil qilishni talab etadi. Bunday sharoitda rivojlantiruvchi ta'lim vaziyatini tashkillashtirish, bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglaridan tashkilotchilik vazifalarini bajarishni talab qiladi.

Bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarining kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish shaxsga yo'naltirilgan ta'lim paradigmasi amal qilayotgan hozirgi sharoitda uning sub'ektiv realligi sifatida talqin etiladi. Bu o'zida o'z mavqeini aniqlash, qayta fikrlash, o'zi va o'z kasbiy mavqeini o'zgartirish, o'z faoliyatini amalga oshirish uchun to'sqinlik qiladigan holatlarni bartaraf etish ko'nikmalarini mujassamlashtiradi. Bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglari sub'ektiv realligining natijasi sifatida ularda pedagogik kompetentlikning shakllanish jarayonini tahlil qilish mumkin. Kompetentlikka asoslangan yondashuv doirasida ta'lim jarayoni bilimlarga asoslanmaydi, balki kafolatlangan natijaga erishish g'oyasi ilgari suriladi. Ta'lim jarayonida kafolatlangan natijaga erishish ta'lim oluvchilar ijodiy faoliyatning muayyan turini o'zlashtirishlarini taqozo qiladi. Ijodiy faoliyatning mazkur turi aksariyat hollarda kasbiy xarakterga ega bo'lishi lozim. Bunday faoliyat o'zida bilim, ko'nikma va malakalarni mujassamlashtirishni talab qiladi. Chunki, bunday bilim, ko'nikma va malakalardan ta'lim oluvchilar ijodiy tarzda foydalangan holda muayyan faoliyatni bajaradilar. Buning natijasida bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglar o'ziga xos individual ijodiy yutuqlarga erishadilar.

Kreativlikni ta'lim jarayoniga, bolalar bilan ishlashda zamonaviy pedagogik texnologiyani qo'llash va tarbiyachilarni doimiy malaka oshirishi orqali samara bergan o'rganilganlik darajasi ko'rib chiqiladi.

Adabiyotlar tahlili. Bolajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari bo'yicha o'rgangan ilmiy adabiyotlar, pedagogik yondashilgan turli metod va ishlab chiqarishlar orqali muhokama qilinadi. Ushbu tahlil bolajak tarbiyachilarning kreativlikni rivojlantirishga ta'sir ko'rsatadigan ilmiy manbalarni o'z ichiga oladi.

B.A. Hennessey, T.M. Amabilelarning (2010) "Creative People in Organizations: An Integrative Perspective" nomli asarida pedagogning ta'lim jarayoniga kreativ yondoshish kerakligi alohida ta'kidlangan. Bu asar ijtimoiy hayot va tashkilotdagi kreativlikni rivojlantirishni tahlilini qiladi, shu bilan birga, individual va guruh kreativligi o'rtasidagi aloqalarni o'rganadi.

K. Robinsoning (2011) "Learning to Be Creative" asarida an'anaviy ta'lim tizimini tanqid qiladi. Ken Robinson, an'anaviy ta'lim tizimlarining kreativlikni cheklovchi tomonlarini tanqid qiladi va kreativ fikrlashni rivojlantirish uchun ta'limda qanday o'zgarishlar kerakligini ko'rsatadi. Ken Robinson, kreativlik va ta'limning o'zaro bog'liqligi bo'yicha eng taniqli mutaxassislaridan biridir. U "Maktablar ijodkorlikni o'ldiradimi?" nomli ma'ruzasida an'anaviy ta'limlarda kreativlikni cheklashini tanqid qiladi. Robinson an'anaviy ta'lim tizimi ko'pincha bolalarni ijodiy fikrlashdan mahrum qiladi, deb aytdi. Chunki an'anaviy ta'limning usullarini o'rnatish, faqat yodlash va tartibga solish usullari deb hisoblagan. U shunday deb aytdi: "Har bir bola kreativdir, lekin an'anaviy ta'lim tizimi ularni kreativlikdan mahrum qiladi". Robinsoning fikriga ko'ra, bolalarga o'zlarini ifoda etish, yangi g'oyalar ishlab chiqarish va ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun tarbiyachilar yangicha metodlar va pedagogik g'oyalar ishlab chiqarishlari, qo'llashlari zarur.

R.J. Sternberg va J.C. Kaufman (2018) "The Cambridge Handbook of Creativity" asarida kreativlik tushunchasi bo'yicha izlangan. Sternberg va Kaufman kreativlikni turli nuqtai nazardan (psixologiya, ta'lim, madaniyat va boshqalar) ko'rib chiqib, zamonaviy kreativlik tadqiqotlarini jamlagan. Robert Sternberg kreativlikni intellektual tarzda tushunadi. Uning "Ijodkorlik tabiati" asarida kreativlik targ'ib qilingan.

E. P. Torrance (2002) "Torrance Tests of Creative Thinking" meyoriy texnik qo'llanmasida kreativlikni o'lchash usullari keng yoritilgan. E.P. Torrance kreativlikni o'lchashning ilg'or testlari bo'yicha yangi normativ ma'lumotlar va yangiliklar bilan qo'llanmani boyitgan. E.P Torrance kreativlikni o'lchash bo'yicha o'zining mashhur testlarini ishlab chiqdi. U kreativlikni faqat san'at yoki ijodiy ishlar bilan cheklamagan, balki umumiy intellektual vosita va ijtimoiy faollikni ham o'z ichiga olgan. Torrance "Ijodiy fikrlashning Torrance sinovlari" deb nomlangan testlari hozirgacha faol qo'llanilib kelinmoqda.

M.A. Runco (2004) Creative Behavior jurnalining "Creative Thinking and Its Importance in Education" nomli maqolasida kreativ fikrlash haqida o'z qarashlarini bildirgan. Runco, kreativ fikrlashni ta'limda qanday rivojlantirish mumkinligini va uning ta'lim jarayonidagi ahamiyatini o'z maqolasida tahlil qiladi.

Mihail Csikszentmihalyi (2014) "The Systems Model of Creativity" nomli asarlar to'plamida pedagoglarda kreativlikni rivojlantirish haqida ma'lumotlar keltirilgan. Csikszentmihalyi kreativlikni tizimli yondashuv bilan, individual, madaniy va ijtimoiy omillar o'rtasidagi interaksionalni o'rganadi.

R. A. Beghetto va J. C. Kaufmanlarning (2007). Cambridge University Press matbuotida "Foundations of Creativity" nomli maqolasi chop etilgan. Bu asar kreativlikning paydevorlarini va uni rivojlantirish uchun pedagogik metodlarni muhokama qiladi. Bolalar va kattalar uchun ijodiy o'ylashni qanday rag'batlantirishni o'rganadi.

J. C. Kaufman va R. J. Sternberglarning (2006) Cambridge University Press matbuotida "The International Handbook of Creativity" nomli qo'llanmasi nashr etilgan. Sternberg va Kaufman tomonidan nashr etilgan bu qo'llanma, kreativlikni turli tillar va madaniyatlar kontekstida o'rganadi. U ijodiy fikrlashning bolalar bilan muloqotda qanday rol o'ynashi haqida ko'plab ilmiy ishlar yozgan. "Bojak tarbiyachilarining kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish" mavzusida taniqli olimlarning qarashlari va asarlari pedagogikada muhim ahamiyatga ega. Ular kreativlikni tarbiyachilarning professional malakasini oshirish, ta'lim jarayonida qo'llash va bolalar bilan samarali ishlash jarayoni sifatida ko'rishadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Kreativlik – keng ma'noda shaxs yoki jamiyatning tabiiy, ijtimoiy va ma'naviy olamini insonning maqsad va vazifalariga uning istaklari ehtiyojlari va imkoniyatlariga muvofiq ravishda o'zgartirish borasidagi bunyodkor faoliyati tushuniladi. Kreativlik bu- shakllangan streotiplar, odatlar, an'analar shartliliklar doirasidan ongli ravishda chiqish demakdir. Umuman kreativlikni tor va keng ma'noda tushunish lozim. Kreativlikni tor ma'noda tushunganda uni nafaqat olimlar faoliyatida boshqa har bir inson faoliyatida ham mavjud ekanligini unutmasligimiz kerak. Jumladan, oddiy dehqon faoliyatini oladigan bo'lsak, o'z sohasini mukammal bilishi uchun izlanadi, o'z sohasiga taalluqli yangiliklar yaratishga harakat qiladi, bunga erishadi. Demak kreativlik oddiy kundalik, ilmiy, murakkab ziddiyatli bo'lishi mumkin. Kreativlik bu sub'ekt va ob'ekt o'rtasidagi munosabat sifatida gavdalanadi. Kreativlik ikki holatda ya'ni psixologik va falsafiy tomondan namoyon bo'ladi. Kreativlikning psixologik ko'rinishida faoliyatning mexanik tarzidagi jarayoni namoyon bo'ladi. Falsafiy jihatida esa kreativlikning mohiyati va mazmuni haqida fikr yuritiladi.

Insonning faoliyati keng qamrovli bo'lganligi sababli kreativlikning turlari ham ko'pdir. Kreativlik turlari qatoriga badiiy, texnikaviy, ilmiy, siyosiy, huquqiy, ma'naviy, iqtisodiy, arxitektura, haykaltaroshlik va boshqa sohalaridagi kreativliklarni olishimiz mumkin. Bu nomlari tilga olingan kreativlik turlari ob'ektiv olamning turli sohalarni qamrab oladi. Insonlarning turmush tarzi uchun zarur bo'lgan ushbu sohalar ijod ob'ektlaridir. Pedagogning ijodkorligi hozirgi kunda pedagog uchun zarur bo'lgan sifatlar qatorida tilga olinadi. Chunki, aynan pedagogga bevosita kelajak avlod bilan ishlaydi va ularning faoliyatini boshqarish orqali insoniyat olamiga kirib boradi. [15] Har bir bolaning ham fiziologik psixologik xam axloqiy rivojlanishiga o'z ta'sirini ko'rsatadi. Aynan mana shu jarayon pedagogdan kreativlik qobiliyatni talab etadi.

Maktabgacha ta'lim sohasidagi islohotlar mazkur jarayonni boshqarish mexanizmlarini takomillashtirishni, ya'ni bu jarayonni an'anaviy uslublari voz kechib, ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot talablariga mos keladigan, demokratik prinsiplarga asoslangan ta'lim boshqaruv tajribasini egallashni taqozo etmoqda. Bu nafaqat boshqaruv muammolari, balki maktabgacha ta'lim jarayoni sub'ektlari faoliyatini tashkil etish va ularni muvofiqlashtirish asosida ta'lim sifati takomillashtirishning mexanizmlarini aniqlash, kompetensiyaviy yondashuvlar asosida muvofiqlashtirish va amaliyotga joriy etish vazifalarini ham qo'ymoqda.

Maktabgacha ta'lim pedagoglarida tanlov erkinligini shakllantirish uchun uning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Chunki, ochiq xarakterdagi ta'lim tizimida uning barcha sub'ektlari zimmasiga barkamol shaxsni shakllantirish mas'uliyati yuklangan bo'ladi. Shuning uchun ham, maktabgacha ta'lim pedagoglarida kreativ qobiliyatlarni rivojlantirish ta'lim jarayonining barcha bosqichlarida sifat va samaradorlikni ta'minlash imkonini beradi. Shunga ko'ra, oliy

ta'lim tizimida pedagogik maqsadlar o'zgaradi. Bunda oliy ta'lim tizimining asosiy maqsadi sifatida quyidagilar namoyon bo'ladi:

a) bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarining shaxsiy-kasbiy rivojlanishi uchun qulay pedagogik sharoit yaratish;

b) bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarining o'z mavqei aniqlashi va o'z bilimlarini amaliyotda tatbiq etishi uchun qulay shart-sharoitlarni ta'minlash;

v) bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarini tezkor tashkilotchi, yordamchi, hamkorlikdagi faoliyatni muvofiqlashtiruvchi, ijodkor shaxs sifatida shakllantirish.

Yangi kiritilgan innovatsiyalar bugungi kunda bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglar faoliyati uchun alohida ahamiyatga ega. Shuning uchun ham, bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarining innovatsiyalarga oid bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirish uchun ularning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish talab etiladi. Pedagogik innovatsiyalar o'z-o'zidan vujudga kelmaydi, ular pedagogik izlanishlar natijasi, ilg'or pedagogik tajribalar mahsulidir. Bu jarayon ilmiy-pedagogik jihatdan boshqarilishi lozim. Innovatsiya yangilik tushunchasini ifodalab, ta'lim jarayoniga yangiliklarni kiritish va uni o'zgartirish demakdir. Innovatsiyalar pedagogik vosita va jarayon sifatida o'quv jarayoniga yangiliklar kiritishni taqozo qiladi. Pedagogik jarayonda qo'llaniladigan yangiliklar, uning maqsadi, mazmuni, metodlari va shakllari, pedagog hamda ta'lim oluvchilarning hamkorlikdagi faoliyatlarini tashkil etish usullarini o'zgartirishni talab qiladi.

Bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglari pedagogik faoliyatining kreativlikka yo'nalganligi ularni pedagogik yangiliklarni yaratish, o'zlashtirish va amaliyotda qo'llash jarayoniga jalb etishni talab qiladi. Buning uchun, oliy pedagogik ta'lim jarayonida yangiliklarni qo'llash va ijod qilishga yo'naltirilgan muayyan pedagogik muhitni tashkillashtirish lozim. Bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglar faoliyatining kreativlikka yo'nalganligi pedagogik faoliyatga pedagogik-psixologik tadqiqotlarning natijalarini tatbiq etish imkonini beradi. Pedagogika hamda psixologiyaga oid ilmiy tadqiqotlarning natijalaridan bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglar ham, aksariyat o'qituvchilar ham ko'pinchi xabar topmay qoladilar. Yangi pedagogik texnologiyalar va g'oyalarni kim, qanday qilib ommalashtirishi kerak, degan haqli savol tug'iladi. Ilg'or tajribalar, ilmiy tadqiqot natijalarini o'rganish va ommalashtirish bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarining kreativ vazifalari doirasiga kiradi. [3]

Kreativ faoliyatning asosiy ko'rsatkichi sifatida uning yangiligi namoyon bo'ladi. Kreativ faoliyatning natijaviyligi o'qituvchi ish tarzidagi ijobiy ko'rsatkichlarning barqarorligini ta'minlaydi. Kreativ faoliyat natijalarining texnologik jihatdan ta'minlanganligi, o'lchash, qayd etish va kuzatish uchun qulayligi, o'qitishning yangi usullari, yo'llarini baholash uchun nihoyatda zarur. O'qituvchi kreativ faoliyatining qiymati - ta'lim oluvchilar shaxsining tasavvurini kengaytirish va shakllanishini to'laqonli ta'minlashga yo'naltirilganligidadir.

Kreativ faoliyat tajribasiga ega bo'lish va uni baholash bo'lajak pedagoglarga pedagogik ijodda turli-tuman bilimlar, texnologiyalar, konsepsiyalar yordamida evristik ishlanmalar yaratish imkonini beradi.

"Bolajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish" mavzusining metodologiyasi pedagogik jarayonda kreativ fikrlash va ijodiy tuzilmalarni rivojlantirish uchun qo'shimcha ilmiy va amaliy tuzilmalar to'plamidir. Bu pedagogik usullar, o'qitish metodlari, metodik usullar va tajriba asosida bolalar bilan ishlashda kreativ kompetensiyalarni rivojlantirishdagi sharoitlarni o'z ichiga oladi. Metodologiyaning asosiy komponentlari va ishlab chiqarishlari yoritib beriladi.

1. Pedagogik Yondashuvlar. Bolajak tarbiyachilarning kreativ kompetensiyalarini tarbiyalashda pedagogik usullar o'z pedagogik faoliyati qanday tashkil etilishiga qarab farq qiladi. Bular: **Insoniyatparvarlik yondashuvi, tajribaviy (amaliy) yondashuv, konstruksionizm yondashuvlaridir.**

Konstruksionizm sohasida bola o'zi uchun bilim dasturi tuzadilar. Bu yondoshuvlarga ko'ra, tarbiyachilar bolalarga tayyor bilimlarni berish o'rniga, o'z fikrlash jarayonlarini rivojlantirishga yordam beradilar. Shunday qilib, tarbiyachilar o'z bilimlarini quradilar va ular bu bilimlarni ijodiy amalga oshirishda qo'llaydilar.

2. Innovatsion va interaktiv ta'lim usullari:

• **Gruppaviy ishlarni hal qilish.** Tarbiyachilar bolalarga jamoaviy ishlab chiqarishni tashkil etadilar va ishlab chiqarishni

o'rgatadilar. Bu usul bolalarni bir-birlaridan yangi g'oyalarni o'rganishga va turli xil narsalarni aniqlashga undaydi.

- **Muzokaralar va rol o'ynash.**
- **O'yin metodlari.**

• **Muammolarni yechish metodi.** Bu usul bolalarga muammolarni hal qilishga asoslanadi. Tarbiyachilar bolalarga yangiliklarni aniqlash jarayoni qarorlar qabul qilishga yordam beradi. Bu metodda muammoni hal qilish jarayonida bolalar turli xil va g'oyalarni ishlab chiqish, tahlil qilish va sinab ko'rish orqali kreativ fikrlashga o'rganadilar.[4]

- **Individuallashtirilgan ta'lim (differensial ta'lim)**

Individuallashtirilgan ta'limdan bolalarning individual usullari va hisobiga qarab ta'limni moslashtirishni nazarda tutadi. Bu guruhlarda har bir bola uchun ijodiy fikrlashni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratiladi. Tarbiyachilar bolalarning ta'lim va individual xususiyatlariga moslab ta'lim beriladi.

3. Pedagogik vazifalar va o'quv jarayoni.

a) **Ijtimoiy pedagogika va emotsional yondashuv.** Ijodiy kompetensiyalarni rivojlantirishda ijtimoiy pedagogikaning ahamiyati katta. Tarbiyachilar bolalar bilan samimiy va emotsional xavfsiz, boy aloqalar o'rnatish orqali kreativliklarini oshirish mumkin. Ta'lim bolalarning o'z fikrlarini erkin ifoda etishlariga yordam beradi, ularni yangi g'oyalarni berishga undab, ijtimoiy ko'makchilarni rivojlantirishga katta e'tibor qaratadilar.

b) **Shaxsiy o'zaro faoliyatlar.** Tarbiyachilar va bolalar o'zlarining shaxsiy o'zaro faoliyatlari, bolalar o'rtasida faol muloqot va jamoaviy ruh hosil qilish kreativlikni rivojlantirish uchun muhim vositadir.

c) **Kreativ pedagogik kompetensiyalarni o'rgatish.** Bolajak tarbiyachilarning kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish uchun ularga yangi metodlar va g'oyalarni o'rgatiladi. Kreativ usullarini qo'llashni,

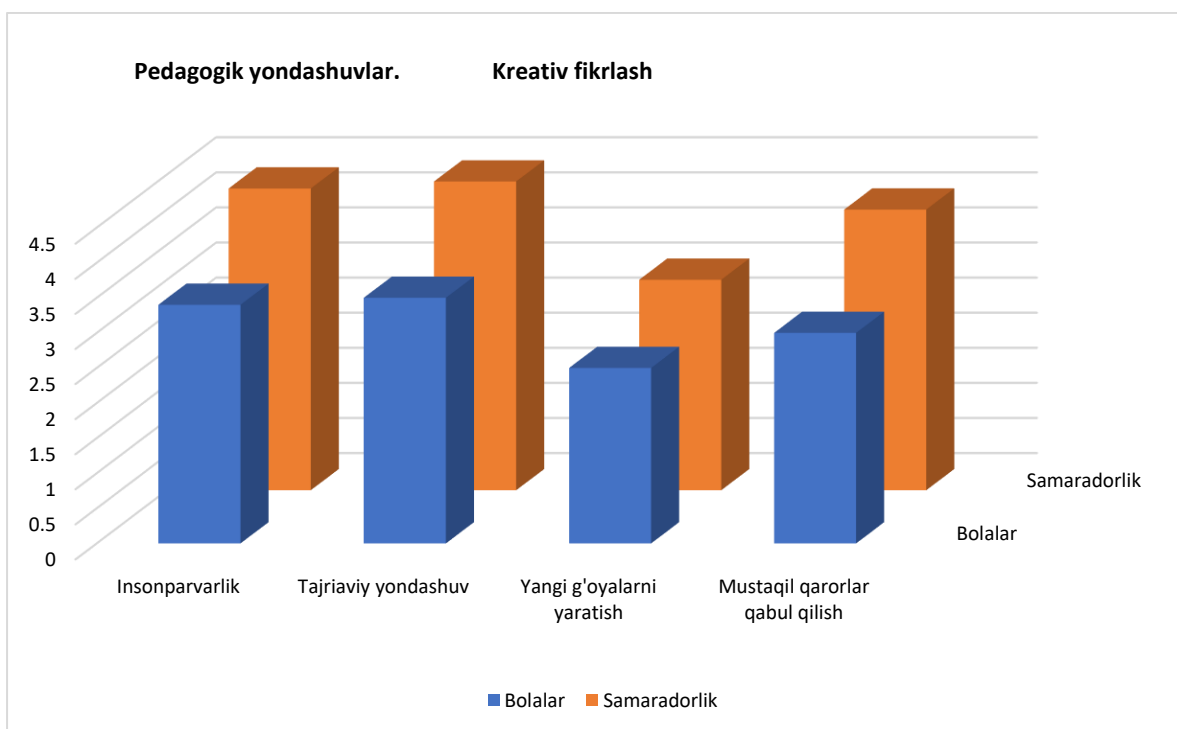
ijodiy ishlarni bajarishni va bolalar bilan samarali muloqot qilishni o'rganadi.

d) **Pedagogik tajriba va amaliy mashg'ulotlar.** Bolalar bilan ishlashda kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish uchun pedagoglar amaliy mashg'ulotlar olib boradi. Bunda pedagoglar bolalarga ijodiy yo'nalishlar berib, kreativ fikrlashini tuzatishga yordam beradilar. Amaliy mashg'ulotlar orqali pedagoglar o'zlarining metodik usullari bilan natijalarni belgilaydilar.

Tadqiqot natijalari. "Bolajak tarbiyachilarining kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish" mavzusida amalga oshirilgan ilmiy-tadqiqot ishlarining ko'plab pedagogik, texnik va metodik qo'llab-quvvatlashini belgilab oladi. Ushbu qurilmalarni, bolalar bilan ishlashda kreativ kompetensiyalarni rivojlantirishning samarali usullarini, pedagogik metodlarni va innovatsion ishlab chiqarishlarni boshqarishga yordam beradi. Kreativ kompetensiyalarni rivojlantirishni yanada aniqroq yordam uchun diagrammalar orqali yordam va jihozlarni ta'minlash mumkin. Har bir diagramma muayyan metodologiyani, usulni yoki natijani vizual tarzda taqdim etadi. Quyida diagrammalar orqali pedagogik yondoshuvlarni samaradorlik darajalarini ko'rib chiqamiz.

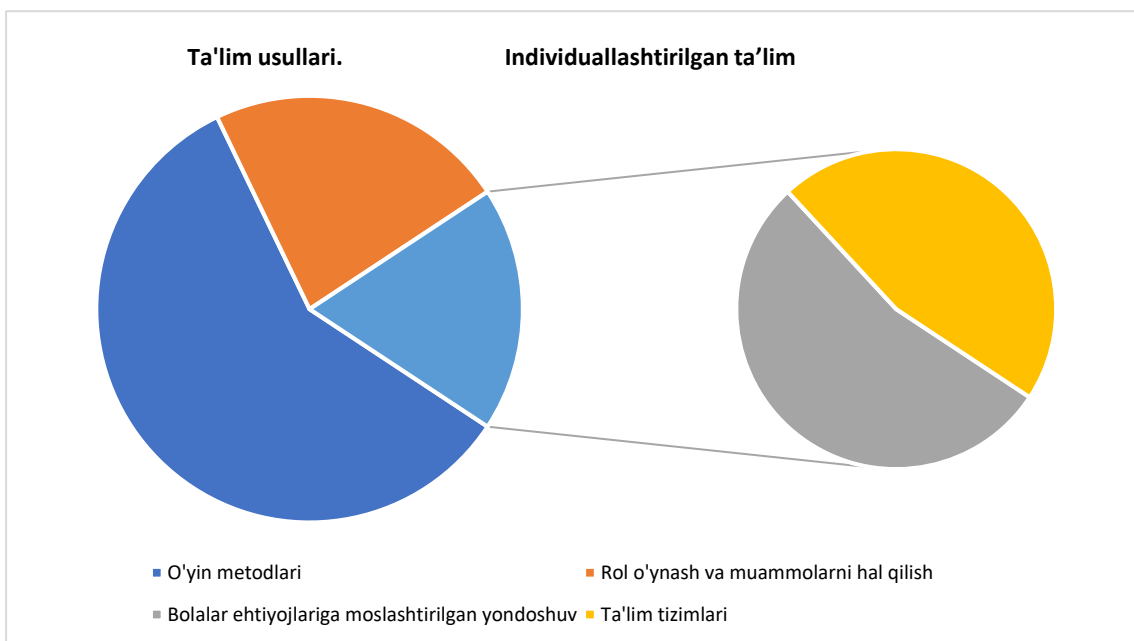
Pedagogik yondoshuvlarning turlari va samaradorligi. Bu yondashuv diagrammasida, kreativ kompetensiyalarni rivojlantirishdagi pedagogik faoliyat turlarini ishlab chiqarish ko'rsatiladi. Diagramma ikki o'qdan iborat bo'lib, birinchi o'qda bolalar, ikkinchi o'qda esa samaradorlik ko'rsatilgan.

Samaradorlik darajasida "Pedagogik yondashuvlar" insoniyatparvarlik va tajribaviy (amaliy) yondashuvlarni o'z ichiga oladi. Bu yondoshuvlarga ko'ra, tarbiyachilar bolalarga tayyor bilimlarni berish o'rniga, o'z fikrlash jarayonlarini rivojlantirishga yordam beradilar. Shunday qilib, tarbiyachilar o'z bilimlarini quradilar va ular bu bilimlarni ijodiy amalga oshirishda qo'llaydilar.

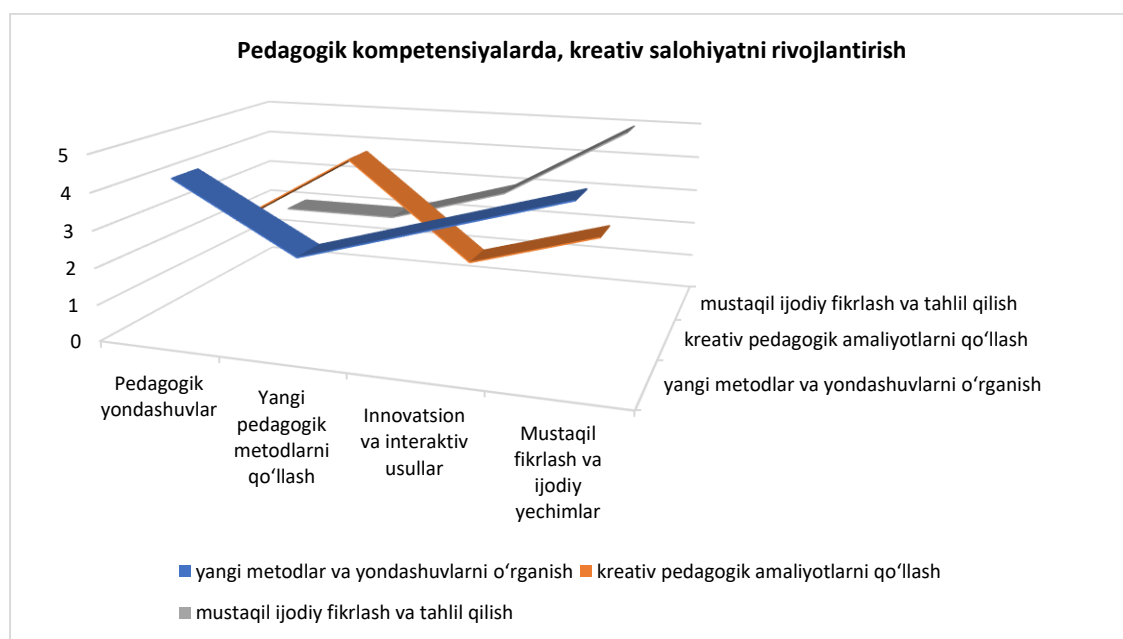
Muammo yechish metodining rivojlantirish ta'siri doirasida "Kreativ fikrlash" yondashuvi zahirida yangi g'oyalarni yaratish va mustaqil qarorlar qabul qilish yondashuvlari jarayonida, bolalar analitik va innovatsion fikrlash va muammolarni yechish holatlari ko'rinishida boshlaydi.

Innovatsion va interaktiv ta'lim usullari samaradorligi ta'sir darajasi va ta'lim usullarida (gruppaviy muammolarni hal qilish, rol o'ynash, o'yin metodlari) ko'rinadi.

Individuallashtirilgan ta'limning ta'sirida individuallashtirilgan ta'lim jarayoni ta'lim tizimlarini (bolalar ehtiyojlariga moslashtirilgan yondashuv, individual qobiliyatlarni rivojlantirish, kreativ fikrlashni qo'llab-quvvatlash) bolalarda qo'llanilishida ko'rina boshlaydi.

Pedagogik kompetensiyalarning yuksalishi diagrammasida ko'rinib turibdiki bolalarda pedagogik kompetensiyalarni rivojlanishi uchun pedagogik faoliyatlarining (yangi metodlar va yondashuvlarni o'rganish, kreativ pedagogik amaliyotlarni qo'llash, mustaqil ijodiy fikrlash va tahlil qilish) turlari muhim rol o'ynaydi.

Kreativ salohiyatni rivojlantirishdagi yondashuvlar jarayoni diagrammada Pedagogik yondashuvlarning (yangi pedagogik metodlarni qo'llash, innovatsion va interaktiv usullar, mustaqil fikrlash va ijodiy yechimlar) qanchalik qo'llanilishida ko'rina boshlaydi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, maktabgacha yoshdagi bolalarda to'g'ri ta'lim va tarbiya berishda, tarbiyachi pedagoglar o'z ustilarida mukammal ishlashi, izlanuvchan bo'lishi kreativ fikrlash jarayonini rivojlantirishga yordam beradi. Bu orqali kreativ pedagog bolalarga, innovatsion g'oyalari orqali to'g'ri ta'lim bera oladi.

Xulosa. "Bolajak tarbiyachilarning kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish" mavzusining metodologiyasi kompleks yaratishni talab qiladi. Bu muassasalar tarbiyachilarni innovatsion ta'lim usullari, ijtimoiy va amaliy faoliyatlar, individuallashtirilgan ta'lim va interaktiv o'quv jarayonlari orqali kreativlikni rivojlantirishga yordam beradi.

Tarbiyachilarga ijodiy fikrlashni rivojlantirishda zamonaviy pedagogik metodlar, individual va ijtimoiy pedagogik jarayonlarni qo'llash zarur. Bu metodologiya tarbiyachilarning professional malakasini oshirishga yordam beradi.

Yuqoridagi olimlarning tadqiqot ishlari bolajak tarbiyachilarning kreativ kompetensiyalarini rivojlantirishga ixtisoslashtirilgan usullarni yaratishadi. Robinson va Sternberg kabi olimlar kreativlikni bolalarga yangi g'oyalarni yaratishda yordam berish jarayoni sifatida ko'rishadi. Amabile va Vygotsky esa ijtimoiy muhit va tarbiyachilarning muhimligini ta'kidlaydilar. Torrance esa kreativ faoliyatni amalga oshirishda optimal sharoitlarni belgilashga e'tibor qaratadi. Ushbu ilmiy qarashlar pedagogikada kreativlikni rivojlantirishning muhimlarini shakllantiradi va bolalarning fikrlashini qo'llab-quvvatlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Beghetto, R. A., & Kaufman, J. C. (2007). *Foundations of Creativity*. Cambridge University Press.
2. Csikszentmihalyi, M. (2014). *The Systems Model of Creativity: The Collected Works of Mihaly Csikszentmihalyi*. Springer.
3. Eraliyeva Zamira Rasuljonovna. (2024). IN MTT'S PREPARATORY GROUPS FOR SCHOOL, CHILDREN ARE TAUGHT TO THINK LOGICALLY AND TO FIND SOLUTIONS IN CONTROVERSIAL SITUATIONS AND ARTISTIC SPEECH. *INTERNATIONAL JOURNAL OF RECENTLY SCIENTIFIC RESEARCHER'S THEORY*, 2(6), 34–38. Retrieved from <https://uzresearchers.com/index.php/iirs/article/view/3412>
4. Hennessey, B. A., & Amabile, T. M. (2010). Creative People in Organizations: An Integrative Perspective. In M. D. Mumford, A. H. Connelly, & J. L. Gaddis (Eds.), *Handbook of Organizational Creativity* (pp. 191-218). Academic Press.
5. **Kaufman, J. C., & Sternberg, R. J. (2006).** *The International Handbook of Creativity*. Cambridge University Press.
6. K. Robinson, (2011). *Out of Our Minds: Learning to Be Creative*. Capstone Publishing.
7. Makhmudova, D. M. (2023, September). ORGANIZATION AND MANAGEMENT OF MODERN PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE "SCIENTIFIC ADVANCES AND INNOVATIVE APPROACHES"* (Vol. 1, No. 3, pp. 53-57).
8. Torrance, E. P. (2002). *Torrance Tests of Creative Thinking: Norms-Technical Manual*. Scholastic Testing Service.
9. Runco, M. A. (2004). Creative Thinking and Its Importance in Education. *Journal of Creative Behavior*, 38(1), 3-18
10. Sternberg, R. J., & Kaufman, J. C. (2018). *The Cambridge Handbook of Creativity*. Cambridge University Press.
11. Zamira Rasuljonovna Eraliyeva.(2024) MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR INTELEKTINI VA KREATIVLIGINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH. *Involta Innovatsion Scientific Journal*, 3(12), 7-14 from <https://involta.uz/index.php/iv/article/view/837>